

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Transmissæ 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

nus: Quæ facta lædunt pietatem, existimatio-
nem, verecundiam nostram, & (ut generaliter di-
xerim) quæ contra bonos mores sunt, nec facere

nos posse credendum est, *text in l. Filius 15, D. De
condit. instit.*

In Cap. Transmissæ 3.

SUMMARI A.

1. Neganti filium suum esse an fides adhibenda?
2. Ex educatione non ducitur firmum argumentum fili-
ationis.
3. Filiatio probanda certis iudiciis & testibus.
4. Certa iudicia sunt, primò si filius domi natus sit.
5. Licet mater interim cum alio consueverit.
6. An & si mater alibi pepererit?
7. Quid si neget mater partum ex marito conceptum
esse?
8. Præsumptio pro filio admittit probationem in contra-
rium, ex absentia diuturna.
9. Item ex infirmitate mariti, vel alio vitio.
10. Secundò iudicium filiatiõis præbet educatio.
11. Tertio nominatio patris.

Nefennius cum Titium à puero educasset,
cohabitante sibi Mæviâ, cum qua postea
contraxit matrimonium, ex eadem filios
sustulit. Mortuo Nefennio, filiis ejus hæredita-
tem petentibus, intervenit Titius, gerens etiam
se pro filio & hærede, licet à vicinis spurrius dica-
retur. E contra verò Nefennius & Mævia nega-
bant Titium spurrium suum aut legitimam filium
esse (intellige superstitem Nefennio, nam de ejus
hæreditate hic agitur, cum aliter viventis nulla
sit hæreditas, l. 1, D. De hered. vel act. vend.) Sed
dicebant se pietatis intuitu eum educasse. Qua
de re consultus S. Pont. rescribit hoc cap. nostro,
† standum esse negationi conjugum, nisi certis
iudiciis & testibus probetur esse filius. Ratio hu-
jus decisionis est, quòd affirmanti non credatur,
nisi id, quòd affirmat, legitimè probaverit, l. 2, D.
De probat. & l. 1, C. eod. tit. Igitur deficiente proba-
tione, pro negante sententia fertur, l. Qui accusare
4, C. De edendo & c. ult. §. 2. sup. De iur. iur. Neque ju-
vat Titium, quòd ab eis educatus fuerit; † nam
ex educatione nullum firmum argumentum du-
citur filiatiõis, cum extraneus quandoque ab
iis alatur, l. Quidam cum filium 123, D. De verb. obl.
At verò probatio necessariò concludere debet, l.
Neque naturales 10, C. De probat.

Itaque ad probandam filiatiõem opus est cer-
tis iudiciis & testibus, juxta hunc textum nostrum;
certis quidem quoad patrem, quia hic non nisi
iudiciis, id est, conjecturis demonstrari potest:
mater autem, cum semper certa sit, etiam testi-
bus, l. Quia semper 5, D. De in ius vocando. Hinc il-
lud Telemachi apud Homerum:

*Ex illo natum mater me dicit: at ipsa
Nescio; nam certum quis possit ferro parentem?*

Certa autem iudicia sunt in patre, si filius ex
uxore sua domi natus sit. Nam eo ipso præsumi-
tur ejus esse filius, l. Filium D. De his qui sui vel a-
lieni iur. ad eò licet uxor tempore cohabitationis
adulterium admisserit, per text in l. Miles 11, §. defun-
cto D. Ad l. l. de adult. Tradunt Panorm. hic,
Bald. ad l. fin. C. De communi servo manum. & in cap.
Per literas sup. De probat. Castr. ad l. 2, num. 3, D.
De liberis & posth. Boët. decis. 299.

Et quamvis Alciatus reg. 3. præsumpt. existimet
non rectè deduci ex d. §. defuncto, ut etiam is præ-
sumatur ex marito conceptus, licet interim ma-
ter cum alio consueverit: siquidem ex his verbis
textus, cum possit & illa adultera esse, & impubes de-
functum patrem habuisse, non statim sequatur, Ergò
lex hoc præsumit; quia multa sunt possibilia, quæ
tamen non præsumuntur, d. l. Neque natales. Unde
hanc d. §. defuncto rationem reddit, quòd iudicium
adulterii contra matrem institutum non debet
nocere filio, ex quo res cum matre, non cum filio
acta est, l. 3, §. causa cognitio D. De Carbon. edicto, & l.
3, §. pen. D. De iur. iur. Res verò inter alios acta al-
teri præjudicare non debet, l. fin. C. Res inter alios
acta. Nihilominus putat Alciatus eamdem sen-
tentiam veram, idèò quòd partui benignior sit.
At verò in re dubia benigniorem interpretatio-
nem sequi non minùs iustius est quam tutius, in-
quit juris regula, in l. Ea qua in partes §. in re dubia
D. De R. l. &, ut eleganter ait Baldus, ad l. Filium
num. 17, D. De his qui sui vel alieni iur. potius præ-
sumitur possibile honestum, quàm possibile in-
honestum.

Quæ

6 Quâ ratione Palzottus in tract. de Nohis spuris- que filiis c. 24. idem obtinere censet, etiam si mater non in marito ædibus, sed apud alium, cum quo commisceri solebat, puerum peperisset, si tamen eo in loco non invito viro habitasset, maritoque ad eam liber quocumque tempore aditus patuerit; nam adhuc iustus mariti filius intelligitur.

7 Sed & si asserat mater eum non ex marito, sed ex alio viro conceptum esse, tamen præsumptionis locus erit; ut scilicet ex marito potius susceptus dicatur. Nec enim matris professio nocere debet filio, l. pen. D. De probat. & per eundem text. Palæot jam d. loco. Idem tradit post alios Menoch. de arbitr. jud. qu. casu 59. num. 27 & Alciat. d. præsumpt. 37. num. 4. Hinc Bartolus ad d. l. Filium num. 2. improbat factum eujusdam Regis, qui ob confessionem matris morti vicinæ, quod eum non ex patre Rege, sed ex milite suscepisset, Regno se abdicaverat, quia non tenebatur matri credere, facit text. in Auth. Quod obtinet. C. De probat. & in l. 3. §. 1. D. De S. C. Syllan nisi fortè tam vehemens esset matris persuasio, ut ei credere deberet filius, & ob id lætam conscientiam haberet: nam hoc casu deberet filius abstinere ab hæreditate patris sui putativi, ne contra conscientiam agendo ædificet ad gehennam, c. Literas 11. §. porro sup. De restit. spoliat. & cap. fin. sup. De præscript. de quo Lassius Dominicus Soto de just. & jure lib. 4. quæst. 7. art. 2. Ex quibus liquet, nihil in re esse, uxor adultera sit, sive publica meretrix, vel à marito suo discesserit, dummodò accessum ad eam maritus habuit, ita quod ex se filius concipi potuerit, sicut docet etiam Covarr. in IV. Decret. p. 2. c. 8. §. 3. num. 10.

8 Cæterum hic omittendum non est, præsumptionem hæc pro filio admittere probationem in contrarium; veluti si constet maritum diutius abfuisse, quàm filius ex ipso concipi potuerit, d. l. Qui filium D. De his qui sui vel alieni jur. sunt. Sicut declaravit Justinianus in filio, qui post mortem vel absentiam mariti undecimo mense completo natus erat, cum partus tamdiu in utero contineri non possit, Nov. 39. de restit. & c. §. unum siquidem vers. mulier enim, imò ne quidem ultra decimum mensem, teste Ulpiano in l. 3. D. De suis & legis. Qui tamen menses non præcisè sumendi sunt, sed etiam paulò amplius, videlicet duobus vel tribus diebus post decem menses, sicut probat Menoch. loco sup. citat. num. 40. cum seqq. Tamen si perfectus partus edi possit septimo mense, ex sententia Hippocraticis, quæ extat in l. Septimo 12. D. De stat. hom.

Secundò eliditur hæc præsumptio filiationis, si constet maritum infirmitate vel alio vitio laborare, ut generare non possit, d. l. Filium. Nec enim præsumptio ad impossibile trahi potest, c. Quia verisimile 10. sup. De præsumpt. & in certis non est conjecturæ locus, l. Continuus 137. §. 2. in fine D. De V. O.

Secundum indicium est filiationis, quæ ex tractatu sive educatione tamquam filii colligitur. Nam hac ratione constituitur in possessione filiationis: aded ut filius verus intelligatur, donec contrarium probetur. Felin. ad cap. Per tuas num. 13 sup. De probat. ex sententia Ant. Abbatis, Bart. & aliorum. Palæot in tract. de Nohis spuris quo cap. 22. qui testatur id communi omnium opinionè receptum esse, & probat textus in l. 1. §. 1. D. De quæstionib. & in l. Circa 14. D. De probat.

Quod notandum est quoad successionem parentum & præstationem alimentorum, quæ debentur filio à parentibus. Et ratio est, commodum possessionis, quod in eo veritur, ut possessor tamdiu in possessione retineatur, fructus, aliisque commoditates percipiat, donec possessione legitimè privetur, l. Quidam 18. D. De probat. cap. Quærelam 14. sup. De elect. c. 3. De causa possess. & propriet. & §. commodum Institut. De interd. Dixi, ex tractatu sive educatione, quæ tamquam in filium collata est; aliàs sola educatio non sufficit, juxta textum nostrum.

Tertium indicium est, patris nominatio, non quidem nuda (cum & affectionis testandæ causâ quis nonnumquam filius appelletur, Nemo 58. D. De hæred. instit. l. 5. C. De testam.) sed quæ eo modo prolata est, ut enixam patris voluntatem ostendat: veluti si in judicio quis confessus sit, aliquem esse filium suum, l. 1. §. Iulianus D. De lib. agnosce. vel extra judicium, si spontè & deliberatè non perfunctoriè filium pronuntiaverit: ut si, verbigratiâ, pater in epistola sua ad uxorem missa quæpiam filium suum compellaverit, l. penult. D. De probat. aut filii nativitate libro suo consignarit, sicut tradit Decius ad cap. Per tuas sup. De probat. Nam pater filium ita compellendo, patrem se faceret, & consequenter filium in possessione filiationis constituit, sicut tradit larè Covarr. in 4. Decretal. p. 2. cap. 8. §. 3. num. 8. Idem observatur in fratre, l. In epistola 13. C. De probat. ut videre est latius apud Jacobum Menoch. de arbitr. jud. casu 89. num. 77. cum seqq.

Sed & hæc duo posteriora indicia sive conjecturæ

Auræ necessariò non concludunt filiationem; sed his interim statuitur, donec probetur contrari-
um, arg. l. Si chirographum 24. cum l. seq. D. De probat.

In Cap. Lator 5.

SUMMARI A.

1. *Causa matrimonialis pertinet ad Iudicem Ecclesiasticum etiam incidenter.*
2. *Quæstio status ad quem spectet.*
3. *Sententia in causa matrimonii non transit in rem iudicatam: secus in causa status.*

Quemadmodum causa matrimonialis com Judice Ecclesiastico cognoscenda & dirimenda est, si principaliter intenteretur, s. 2. sup. De iudic. ita & si incidenter in Iudicium veniat, per hunc textum nostrum. Cum enim nepos peteret partem hæreditatis avi sui defuncti, & patruus excipiendo eum repelleret, quòd pater suus non esset legitimo matrimonio procreatus, & consequenter nepos sit incapax hæreditatis avi sui (nam excludo patre ab hæreditate patris sui, excluditur & ejus filius, licet hic ex legitimo matrimonio natus sit, propter interruptam successione ex capite patris, qui non legitimus est, l. fin. C. De naturalib. lib.) hæc quæstio natalium prius per Iudicem Ecclesiasticum cognosci debuit, cum præjudicialis sit ad causam hæreditatis, utpote quæ ex natalibus pendeat. Deinde redditi jubetur ad priorem Iudicem sæcularem. Convenit cum eo textus in c. pen. sup. De ordine cognoscit. Quod tamen verum esse censent Doctores, si quæstio matrimonialis in jure, non in facto consistat; putè si disputetur de vi ipsius matrimonii, utrum legitime contractum sit, non ubi nulla de matrimonio contentio est, sed tantùm dubitatur, an filius ex tali matrimonio natus sit, quæ est quæstio facti, & idcirco rectè per Iudicem sæcularem expeditur. In textu verd nostro agitur de jure matrimonii, an scilicet pater ex legitimo matrimonio natus sit: unde ad Iudicem Ecclesiasticum hæc quæstio remissa fuit.

Non obstat textus in l. 3. C. De iudic. & in l. 1. C. De ordine jud. ubi quæstio status, hoc est, an quis filius sit, vel servus defuncti, si incidat in petitionem hæreditatis, per eundem Iudicem decidatur, etiam si principaliter Iudex de statu cognoscere non possit. Non, inquam, obstat, quia quæstio status non est causa spiritualis sive Ecclesiastica, sed civilis. Unde mirum non est, si & Iudex sæcularis de ea possit cognoscere. Ex quo fit, ut si civilis causa incidat in spirituale, rectè quoque illa tractetur coram eodem Iudice Ecclesiastico, arg. dist. l. 3. & d. leg. 1. & notant Butt. & Præp. hic per text. in cap. 3. sup. De donat. inter vir. & uxor. Quia non repugnat jurisdictioni Iudicis Ecclesiastici, ut causas civiles cognoscat & dirimat, Authen. Clericus quoque, & Auth. Statuimus C. De Episc. & cleric. cap. Si diligenti 12. sup. De foro competentis.

Præterea ex hoc textu notandum est, quòd licet sententia in causa matrimonii lata numquam transeat in rem iudicatam, sed semper comperito errore revocari possit, cap. Lator 7. sup. De sent. & re jud. secus tamen esse in causa natalium, ratione hæreditatis, à qua si non fuerit appellatum, vel appellatum quidem, sed appellatio deserta est, sententia transit in rem iudicatam. Cujus hæc ratio est, quòd in his sibi præjudicare potest pars, quæ appellavit, vel appellationem deseruit, cum solum ejus præjudicium sine ullo peccato vertatur. At in matrimonio cum duplex sententia ferri possit, una contra matrimonium, altera pro matrimonio; priore casu ideo sententia non transit in rem iudicatam, ne ii, quos fortè Deus conjunxit, per hominem separentur. Posteriore casu, si pro matrimonio feratur sententia inter eos, qui in gradu prohibito vel alias illicitè coniuncti sunt, ideo sententia non transit in rem iudicatam, quòd hic subest periculum animæ, c. Quod super s. & c. penult. sup. De consang. & affinit. Quod non est in nostro casu, & similibus, in quibus nullum subest periculum animæ; veluti si actum sit de matrimonio inter eos contracto, qui alioqui idonei sunt ad contrahendum matrimonium, & sententia lata sit pro matrimonio. Hæc enim specie, si non appelletur, vel appellatio deserta sit, sententia pro matrimonio transit in rem iudicatam, cum hic nullum subest peccatum, & videatur, qui non appellavit, vel deseruit appellationem, tacitè consentire in novum matrimonium, Gl. ad d. c. Lator De sent. & re jud. latè Andr. Gall. lib. 1. obser. 112.

In Cap.